

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia. Erityishoitorahan alkamisajankohtaan ja sairauspäivärahan yhteensovittamiseen tehtäisiin teknisiä tarkistuksia. Samalla ehdotetaan, että sairausvakuutuspäivärahalle säädetään pienin maksettava määrä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1996. Erityishoitorahaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin kuitenkin jo vuoden 1996 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Vuoden 1996 alusta sairausvakuutuslain sairausvakuutuspäivärahaa koskevat säännökset muuttuivat siten, että päivärahasta tuli yksinomaan työtuloperusteinen. Tämä merkitsi vähimmäispäivärahan poistumista sairausvakuutusjärjestelmästä. Voimassa olevan lain mukaan päivärahaa ei makseta, jos sen määräämisen perusteeksi ei voida osoittaa vähintään 5 000 markan vuotuisia työtuoloja. Jos vuotuiset työtulot ovat vähintään 5 000 markkaa, on päiväraha 11 markkaa 65 penniä päivältä. Vain siinä tapauksessa, että vakuutetun sairaudesta johtuva työkyvyttömyys on kestänyt vähintään 60 päivää ja päiväraha on hänen toimeentulonsa kannalta välttämätöntä, suoritetaan sairausvakuutuslain 18 b §:n mukaisesti yli menevältä ajalta tarveharkintaista päivärahaa enintään 60 markkaa päivältä. Tarveharkintaan sovelletaan vastaavia tarveharkintasäännöksiä kuin työmarkkinatukeen. Äitiys- ja vanhempainrahan vähimmäismääräksi säädettiin 60 markkaa päivältä.

Sairausvakuutuslain 23 c §:n mukaan vakuutetulle voidaan laissa säädetyin edellytyksin suorittaa erityishoitorahaa ajalta, jolta hän on alle 16-vuotiaan sairaan lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi estynyt

tekemästä omaa tai toisen työtä. Erityishoitorahan määrä päivää kohti määräytyy samalla tavalla kuin sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrä. Tarveharkintaa koskevia säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta.

Tarveharkintainen enintään 60 markan sairauspäiväraha tuli lakiin hallituksen esityksen sairauspäivärahajärjestelmän ja kuntoutuksen uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/1995 vp) eduskuntakäsittelyn yhteydessä. Taustalla oli perusoikeusuudistuksen edellyttämä tarve huolehtia pitkäaikaisesti työkyvyttömiä henkilöiden toimeentuloturvasta sairausaikana. Erityishoitorahan vähimmäismääräksi säädettiin 60 markkaa päivältä. Lakiteknisistä syistä erityishoitorahan alkamiselle säädettiin sairauspäivärahan omavastuu-aikaa vastaava odotusaika.

Erityishoitoraha on tarkoituspäivärahänsä lähinnä vanhempainpäivärahaan rinnastettava etuus. Erityishoitorahaa koskevana mainittua odotusaikaa ei voida pitää perusteltuna. Tämän vuoksi sairausvakuutuslain 23 e §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että erityishoitoraha olisi hoitoon osallistumisedellytysten täytyessä ilman odotusaikaa aina vähintään 60 markkaa päivältä.

Päivärahan maksamisesta yksilöllisellä varhaiseläkkeellä olevalle vakuutetulle sääde-

tään sairausvakuutuslain 15 a §:ssä. Sen 1 momentin mukaan päivärahaan ei ole oikeutta vakuutetulla, joka saa kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista yksilöllistä varhaiseläkettä. Pykälän 2 momentin mukaan tällaista eläkettä saavalla henkilöllä on kuitenkin oikeus päivärahaan, jos hän tulee työkyvyttömäksi työhön, jota hän eläkkeellä ollessaan välittömästi ennen työkyvyttömyyden alkamista on tehnyt. Päivärahan määrä lasketaan tästä työstä saatujen tulojen perusteella. Sairausvakuutuslain 19 §:n 6 momentin viimeiseen virkkeeseen sisältyy säännös, jonka mukaan vakuutetulla ei ole oikeutta sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan siltä ajalta, jolta yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan. Tällä ei ole ollut tarkoitus estää päivärahoikeutta siitä työsuhteesta, jossa vakuutettu on yksilöllisellä varhaiseläkkeellä ollessaan. Säännös on saatanut aiheuttaa epäselvyyttä työskentelyaikaisen päivärahoikeuden syntymisen osalta. Sen vuoksi sairausvakuutuslakia ehdotetaan selvennettäväksi siten, että lain 19 §:n 6 momentista poistetaan sen viimeinen virke.

Voimassa olevassa sairausvakuutuslaissa ei ole säännöstä pienimmästä maksettavasta etuuden määrästä tai erästä. Lain 75 §:n 3 momentissa säädetään päivärahan pyöristämisestä lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että pienin maksettava sairausvakuutuslain 18 b §:n mukaisen tarveharkintaisen päivärahan määrä saattaa olla 5 penniä.

Työttömyysturvalaissa (602/84) on maksettavaa etuuden vähimmäismäärää koskeva säännös, jonka mukaan sitä ei makseta, jos työttömyyspäivärahana kuukaudelta maksettava erä olisi pienempi kuin peruspäiväraha eli 118 markkaa vuonna 1996. Työmarkkinatuesta annetussa laissa (1542/93) viitataan pienimmän maksettavan työmarkkinatuksen osalta työttömyysturvalain säännökseen pienimmästä maksettavasta työttömyyspäivärahasta. Siten pienin maksettava työttömyyspäiväraha tai työmarkkinatuki päivää kohden on 5 markkaa 48 penniä. Veronkantoasetuksen (903/78) 21 §:n mukaan 30 markkaa pienempiä veronpalautuksia ei palauteta.

Hyvien pienten päivärahojen maksaminen ei ole vakuutetun eikä myöskään korvausjärjestelmän kannalta tarkoituksenmukaista. Edellä

olevan vuoksi ehdotetaan sairausvakuutuslain 75 §:n 3 momenttiin lisättäväksi säännös, jonka mukaan tarveharkintaista päivärahaa ei makseta, jos 25 arkipäivältä maksettava päivärahan määrä jää alle 60 markan eli päivää kohti laskettuna 2 markkaa 40 penniä päivässä.

Sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momentista puuttuu siihen kuuluva viittaus lain 18 a §:n 3 momentin mukaiseen päivärahaan. Sairausvakuutuslain 22 §:n 1 momentin mukaan äitiys-, isyys- ja vanhempainraha määräytyy samalla tavalla kuin sairauspäiväraha. Sairauspäivärahan vähimmäismäärä on laissa säädetyin edellytyksin sidottu opintotukilain (65/94) mukaisen opintorahan tai aikuisopintorahan määrään. Koska viittaus on välttämätön, jotta äitiys-, isyys- ja vanhempainraha vastaisi määrältään sairauspäivärahaa, pykälää ehdotetaan täydennettäväksi tältä osin.

Sairausvakuutuslain 48 §:n 3 momentin mukaan sairausvakuutuslain mukaiset etuudet voidaan suorittaa kansaneläkelaitoksen asettamilla shekeillä. Kansaneläkelaitos ei enää suorita myöntämiään etuuksia shekeillä. Säännös ehdotetaan vanhentuneena kumottavaksi.

Vuoden 1996 alusta päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan perusteena olevaa työtuloa ei enää tarkisteta maksuvuoden vaihtuessa. Etuuden perusteet pysyvät sen alkuperäisen alkamisajankohdan mukaisina. Lähinnä teknisenä muutoksena sairausvakuutuslain 76 §:n 1 momenttia ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että sanonta "maksuvuodelle" muutetaan sanonnaksi "työkyvyttömyyden tai etuusoikeyden alkamisajankohdalle". Näin varmistetaan, että etuus maksetaan koko maksukauden saman perusteen mukaisena.

2. Esityksen vaikutukset

Muilla kuin erityishoitorahan omavastuuaikaan ehdotetuilla muutoksilla ei ole arvioitu olevan taloudellisia vaikutuksia. Vuonna 1994 erityishoitorahaa maksettiin 9 337 saajalle 8 443 lapsesta. Kustannus oli 14,9 miljoonaa markkaa. Keskimääräinen maksukausi oli viisi päivää. Erityishoitorahan omavastuuaikaa koskevasta muutoksesta luopu-

misen kustannusvaikutuksen sairausvakuutusjärjestelmälle arvioidaan olevan alle 500 000 markkaa vuodessa.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä. Asiassa on kuultu kansaneläkelaitosta.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1996. Lain 23 e §:n 1 momenttia sovellettaisiin kuitenkin jo 1 päivästä tammikuuta 1996.

Lain 75 §:n 3 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi päivärahaan, jota on haettu 1 päivänä kesäkuuta 1996 tai sen jälkeen.

5. Säättämisjärjestys

Siltä osin kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi sairauspäivärahalle pienin maksettava vähimmäismäärä, on kysymys päivärahan määrän muodollisesta rajoittamisesta. Kun hallinnollisista syistä muutos on kuitenkin välttämätön, ei sillä samalla tavalla kuin muuallakaan sosiaalivakuutuksessa ole merkitystä henkilön toimeentulolle. Koska esityksellä ei siten puututa kenenkään maksussa olevaan etuuteen eikä esityksellä ehdoteta muutoksia kansalaisten toimeentulon lakisääteiseen perustuvaan, ehdotettu lainmuutos voidaan säätää valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 48 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1969 annetussa laissa (811/69), sekä *muutetaan* 19 §:n 6 momentti, 22 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti, 75 §:n 3 momentti ja 76 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 6 momentti, 22 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti ja 76 §:n 1 momentti 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1500/95) ja 75 §:n 3 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85), seuraavasti:

19 §

Vakuutetulla, joka saa kansaneläkelain mukaista työttömyyseläkettä tai jolla on oikeus sanotun lain 22 §:n 1 momentin nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen, ei ole oikeutta saada päivärahaa siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus eläkkeeseen.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivältä on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päiväraha. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on kuitenkin vähintään 60 markkaa päivältä.

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päiväraha, kuitenkin vähintään 60 markkaa.

75 §

Päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta. Jos 18 b §:n nojalla maksettavan päivärahan määrä 25 arkipäivältä olisi pienempi kuin 60 markkaa, päivärahaa ei makseta.

76 §

Edellä 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan työkyvyttömyyden tai etuus oikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu indeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta indeksiluvusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1996. Lain 23 e §:n 1 momenttia so-

velletään kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1996.

Lain 75 §:n 3 momenttia sovelletaan päivärahaan, jota on haettu 1 päivänä kesäkuuta 1996 tai sen jälkeen.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Sinikka Mönkäre*

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 48 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on 19 päivänä joulukuuta 1969 annetussa laissa (811/69), sekä *muutetaan* 19 §:n 6 momentti, 22 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti, 75 §:n 3 momentti ja 76 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 19 §:n 6 momentti, 22 §:n 1 momentti, 23 e §:n 1 momentti ja 76 §:n 1 momentti 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1500/95) ja 75 §:n 3 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Vakuutetulla, joka saa kansaneläkelain mukaista työttömyyseläkettä tai jolla on oikeus sanotun lain 22 §:n 1 momentin nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen, ei ole oikeutta saada päivärahaa siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus eläkkeeseen. *Sama koskee vakuutettua, joka saa kansaneläkelain tai työeläkelakien mukaista yksilöllistä varhaiseläkettä.*

Vakuutetulla, joka saa kansaneläkelain mukaista työttömyyseläkettä tai jolla on oikeus sanotun lain 22 §:n 1 momentin nojalla myönnettyyn työkyvyttömyyseläkkeeseen, ei ole oikeutta saada päivärahaa siltä ajalta, jolta hänellä on oikeus eläkkeeseen.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivältä on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päiväraha. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on kuitenkin vähintään 60 markkaa päivältä.

22 §

Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivältä on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päiväraha. Äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä on kuitenkin vähintään 60 markkaa päivältä.

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 ja 3 momentissa ja 18 b §:ssä tarkoitettu päiväraha, kuitenkin vähintään 60 markkaa. *Sen estämättä, mitä 18 b §:ssä säädetään, erityishoitorahan suorittaminen alkaa 19 §:n mukaisesti.*

23 e §

Erityishoitorahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä sekä 18 a §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu päiväraha, kuitenkin vähintään 60 markkaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

48 §

Tämän lain mukaiset etuudet voidaan suorittaa kansaneläkelaitoksen asettamilla shekkeillä ja katsotaan suoritus tapahtuneeksi heti, kun [sairausvakuutus]toimisto on luovuttanut shekin korvauksen saajalle, hänen lakimääräiselle edustajalleen tai asiamiehelleen taikka muulle korvauksen nostamaan oikeutetulle. Shekki on voimassa kolme kuukautta sen tässä pykälässä tarkoitetusta luovuttamisesta lukien. Shekin lunastamisesta rahalaitoksissa säädetään asetuksella.

(3 mom. kumotaan)

75 §

Päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään ylimenevä osa lukuun ottamatta.

Päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan määrä päivää kohden pyöristetään lähimpään viidellä tasajaolliseen pennilukuun. Jos 16 §:ssä tarkoitettu työtulo nousee yli täysien kymmenien markkojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta. Jos 18 b §:n nojalla maksettavan päivärahan määrä 25 arkipäivältä olisi pienempi kuin 60 markkaa, päivärahaa ei makseta.

76 §

Tämän lain 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan maksuvuodelle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu indeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta indeksiluvusta.

76 §

Edellä 16 §:ssä tarkoitettujen työtulojen määrät tarkistetaan siinä suhteessa kuin päivärahan sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettu indeksiluku poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta indeksiluvusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1996. Lain 23 e §:n 1 momenttia sovelletaan kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1996.

Lain 75 §:n 3 momenttia sovelletaan päivärahaan, jota on haettu 1 päivänä kesäkuuta 1996 tai sen jälkeen.

